

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY

7. ROČNÍK ZŠ S VJM

<i>Názov vyučovacieho projektu/metodického listu/uviedenie témy</i>
Literárna komunikácia Práca s textom – Jozef Horák: Kráľ Matej na zábave
<i>Opis úlohy/zadanie</i>
Metodický list je zameraný na rozvíjanie všeobecných a komunikačných jazykových kompetencií žiakov ZŠ s VJM na hodinách literatúry. Súčasťou metodického listu je aj pracovný list pre žiakov. Úlohy sú zamerané na prácu s textom, na jeho analýzu a na rozvíjanie schopnosti žiaka vyjadriť svoje myšlienky. Cieľom úloh je prehĺbiť čitateľské schopnosti žiakov. Učiteľ vzorovo prečíta povesť a výrazy za textom. Niekoľkými otázkami zisťuje, či textu žiaci globálne porozumeli. Potom si žiaci ešte raz potichu prečítajú ukážku. Neznáme slová si môžu vyhľadať v prekladových slovníkoch. Žiaci riešia 1. úlohu frontálne alebo individuálne (podľa jazykových schopností žiakov). Dôležité je, aby nevypísali slová z textu v rámci odpovede doslovne, ale aby sami dokázali naformulovať odpoveď. Kontrola prebieha frontálne. Aby žiaci lepšie porozumeli úryvku, učiteľ rozdelí úlohy a žiaci nahlas prečítajú povesť (úloha č. 2). Pri hlasnom čítaní dbajú na správnu výslovnosť, intonáciu a tempo. Úloha č. 3 je zameraná na zisťovanie, či žiaci porozumeli vysvetleným slovným spojeniam z textu. Úloha sa môže riešiť frontálne, resp. individuálne – podľa jazykových schopností žiakov. V ďalšej aktivite šikovnejší žiaci prerozprávajú obsah prečítanej povesti. Učiteľ pri každej aktivite povzbudzuje žiakov k aktívnej účasti na hodine a v prípade potreby ich usmerňuje. Úlohu č. 4 žiaci riešia individuálne. Po určitom čase učiteľ vyzve niektorých žiakov, aby poradie viet napísali na tabuľu, ostatní to kontrolujú, resp. opravujú chybné poradie, ktoré sami napísali. Na ďalšej hodine si žiaci rozdelia úlohy a zahrajú povesť.
<i>Podmienky realizácie úlohy</i>
Na realizáciu úlohy žiaci budú potrebovať vytlačený pracovný list, písacie potreby, prekladový slovník. Žiaci môžu pracovať frontálne, samostatne, vo dvojiciach aj v skupinách (podľa jazykových schopností žiakov).
<i>Čo sa úlohou preverí/aké kompetencie preverujeme, overujeme</i>
<i>Základné komunikačné kompetencie:</i> <ul style="list-style-type: none">• globálne porozumieť súvislé texty s menším počtom neznámych slov,• po príprave pochopiť podstatu kratších neadaptovaných literárnych ukážok prednášaných učiteľom. <i>Základné jazykové kompetencie:</i> <ul style="list-style-type: none">• porozumieť a tvoriť z obsahovej a jazykovej stránky správne vety,• schopnosť aktívne využívať osvojené jazykové prostriedky v ústnej komunikácii,• schopnosť porozumieť lexikálne jednotky určené na receptívne osvojenie pri počúvaní s porozumením a čítaní,• schopnosť spájať vety do súvislých celkov. <i>Základné literárne kompetencie:</i> <ul style="list-style-type: none">• vedieť plynule nahlas a potichu čítať s porozumením literárne texty,• výrazne čítať známe texty,• samostatne čítať veku a jazykovým zručnostiam primerané ukážky zo slovenskej literatúry,• schopnosť využívať poznatky a zručnosti získané na hodinách maďarskej literatúry pri práci so slovenským literárnym textom.
<i>Vzdelávacie štandardy, ktorých predmetov sa plnia/prierezové témy</i>

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY

7. ROČNÍK ZŠ S VJM

Výkonový štandard

Čítanie

Žiak

- pozná základné odlišnosti medzi slovenskou a maďarskou výslovnosťou,
- dokáže plynule čítať veku primerané texty so správnou intonáciou a výslovnosťou,
- vie čítať s porozumením nahlas aj potichu,
- po príprave dokáže výrazne čítať kratšie veku primerané literárne texty.

Tematické okruhy a témy

Žiak

- dokáže globálne porozumieť textu ukážky,
- si vie overiť význam neznámych slov v dostupných slovníkoch,
- po príprave dokáže reprodukovať obsah prečítaných literárnych ukážok,
- na základe osnovy alebo pomocných otázok po príprave dokáže prerozprávať príbehy a zážitky súvisiace s prečítanými literárnymi ukážkami,
- s pomocou učiteľa dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok,
- dokáže rozlíšiť ľudové a autorské povesti,
- vie stručne charakterizovať literárnych hrdinov a prostredie na základe reči postáv,
- dokáže vysvetliť rozdiely medzi povestou a rozprávkou.

Obsahový štandard

Čítanie:

Výrazné čítanie známych literárnych textov.

Správna intonácia, tempo, dynamika a rytmus.

Plynulé čítanie známych textov.

Čítanie s porozumením veku primeraných textov.

Tematické okruhy a témy: Povesti

Tematika povestí (historické udalosti, miestne povesti).

Hrdinovia slovenských povestí.

Spoločné a odlišné črty v rozprávkach a v povestiach.

Postava kráľa Mateja a Juraja Jánošíka v slovenských ľudových povestiach.

Autor: Mgr. Andrea Döményová

Recenzent: PaedDr. Aladár Juhász

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY

7. ROČNÍK ZŠ S VJM

Pracovný list – slovenská literatúra pre 7. ročník ZŠ s VJM

Jozef Horák: Kráľ Matej na zábave

Nastala jeseň a s ňou poľovačky. O takom čase sa kráľ Matej najradšej zdržiaval na Vígľašskom zámku. Aj pri poľovačkách si však našiel čas zájsť prestrojený do dedín a pohovárať sa s ľuďmi, ako žijú, ako sa majú.

Raz sa tak vybral so sluhom na vandrovku. Večer ich zastihol v dedine. Vošli do istého domu a pýtali si nocľah. Gazda ich privítal, nachoval a dal im nocľah – na peci. Políhali si a čoskoro aj pospali.

Lenže u toho gazdu sa večer zišla veselá spoločnosť. Chlapi sa najprv zhovárali, potom sa dali do spevu a nakoniec sa začali pasovať, naťahovať, až sa strhla riadna kucapaca.

Vtom ktosi pozrel na pec.

„A tí na prípecku čo sú zač? My sa pasujeme a oni drichmú! Priložme im!“

A začali látať palicami toho krajného. Krajný bol kráľ.

Sluha si potom s kráľom vymenili miesto, ale veru zle urobili. Chlapi sa znova pustili do bitky, začali sa pasovať a nakoniec od kraja vyplácať pocestných.

Keď už dvíhali palice, gazda zvolal: „Chlapi, teraz dajme tomu pri stene!“

A po druhý raz začali obšívajúť kráľa.

O tri dni prišli do dediny pandúri a s nimi aj kráľ. Dal schytať gazdových kamarátov a keď boli pokope, predstavil sa im. Ej, nebol by sa z tých kvapky krvi dorezal. Všetci sa už videli na šibenici. Hodili sa na kolená, prosili, nariekali, sľubovali. Ale kráľ bol prísny a takto prehovoril: „Za to, že ste pili a bili pokojných pocestných, dostane každý z vás desať palíc. A za to, že ste bitku spravodlivo delili, dostane každý desať grošov.“

(Zdroj: Alabánová, M.: Čítanka zo slovenskej literatúry pre 6. ročník ZŠ s VJM. Bratislava : SPN 2010, s. 27. ISBN 978-80-10-01808-6)

prestrojený – preoblečený, maskovaný, zmenený

pasovať sa – biť sa

strhla sa riadna kucapaca – bola bitka

pasovať sa – zápasit' (biť sa)

nachovať – nakrmiť, dať niekomu jesť a piť

políhať si – ľahnúť si

drichmať – spať

pocestný – ten, kto vykonáva cestu pešo

vyplácať pocestných – biť pocestných

nariekať – plakať

šibenica – drevená konštrukcia na výkon trestu smrti obesením (akasztófa)

zájsť – ísť

(tá) vandrovka – cestovanie, potulky po kraji

látať – biť

naťahovať sa – mať spor, doťahovať sa, dohadovať sa

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATURY

7. ROČNÍK ZŠ S VJM

1. Doplňte vety a odpovedzte na otázky na základe prečítaného textu.

- Autorom povesti je
- Názov povesti je
- Dej sa odohráva (kde?)
- V ktorom ročnom období sa dej odohráva?
- Hlavnou postavou povesti je
- Vedľajšie postavy sú:
- Kráľ sa raz so svojím sluhom vybral
- Večer vošli do domu a požiadali o
- Ako ich gazda privítal?
- Čo sa stalo v noci v dome?
- Koho najviac zbili?
- Prečo?
- Čo spravil kráľ Matej po tejto udalosti?
- Aký bol kráľ Matej?
- Ktoré povesti ste o ňom čítali na hodinách maďarskej literatúry?
-

2. Z druhého stĺpca vyberte slovné spojenia, ktorými sa dajú nahradiť nasledovné výrazy v texte:

1. prestrojený zašiel do dedín	a) nakrmil ich, dal im jesť a piť
2. gazda ich nachoval	b) každý plakal
3. začali sa pasovať	c) začali sa dohadovať
4. strhla sa riadna kucapaca	d) preoblečený išiel medzi ľudí
5. začali sa naťahovať	e) bili palicami
6. my sa pasujeme a oni drichmú	f) začali biť kráľa
7. začali obšívvať kráľa	g) začali zápasiť
8. látať palicami	h) bola poriadna bitka
9. všetci nariekali	i) my sa bijeme a oni spia

METODICKÝ LIST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATURY
7. ROČNÍK ZŠ S VJM

3. Usporiadajte vety do správneho poradia podľa deja povesti.

- a) Gazda im poskytol večeru i nocľah.
- b) O tri dni sa kráľ vrátil do dediny.
- c) Zrazu sa chlapi pobili a zbili aj spiaceho kráľa.
- d) Raz sa preoblečený kráľ so svojím sluhom vybral na potulky po kraji.
- e) Kráľ spravodlivo potrestal bitkárov.
- f) Matej dostal bitku dvakrát.
- g) Kráľ Matej sa rád zdržiaval na Vígl'ašskom zámku, najmä v čase poľovačiek.
- h) Večer u gazdu sa zabávali aj jeho priatelia.
- i) Sluha si s kráľom vymenili miesto.
- j) Večer vošli do jedného domu, aby tam prenocovali.
- k) Keď sa poriadne najedli a napili, ľahli si a zaspali.

4. Rozdeľte si úlohy a zahrajte povesť.